

Acquisita quidem causatur ex operibus; sed infusa causatur ab ipso Deo per eius gratiam: & hæc est vera iustitia, de qua nunc loquimur, secundum quam aliquis dicitur iustus apud Deum, secundum illud Rom. iv. 2. *Si Abraham ex operibus legis iustificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum.* (a) Hæc igitur iustitia causari non poterat per præcepta moralia, quæ sunt de actibus humanis: & secundum hæc præcepta moralia iustificare non poterant, iustitiam causando; sicut nec judicialia, quæ quodammodo cum moralibus conveniunt, quia sunt etiam de actibus humanis erga homines invicem exercendis, poterant iustificare, iustitiam causando, propter eandem rationem. Sed nec præcepta ceremonialia, quæ ad ritum sacramentorum pertinebant, poterant eo modo iustificare: illa enim sacramenta veteris legis gratiam non conferebant, sicut conferunt sacramenta novæ legis, quæ propter hoc iustificare dicuntur causaliter. Si vero accipiatur iustificatio pro executione iustitiæ, sic omnia præcepta legis iustificabant, in quantum continebant illud quod est secundum se iustum; aliter tamen, & aliter. Nam præcepta ceremonialia continebant quidem iustitiam secundum se in generali, prout scilicet (b) exhibebantur in cultum Dei; in speciali vero non continebant secundum se iustitiam, nisi ex sola determinatione legis divini: (c) & ideo de huiusmodi præceptis dicitur, quod non iustificabant nisi ex devotione, & obedientia scientium. Præcepta vero moralia, & judicialia continebant id quod erat secundum se iustum (d) vel in generali, vel etiam in speciali; sed moralia præcepta continebant id quod est secundum se iustum secundum iustitiam generalem, quæ est omnis virtus, ut dicitur in V. Ethic. (cap. 1. à med.)

(a) *Quæ sequatur usque ad verba aliter tamen & aliter, primus ita compegit Nicolajus, cum omnium mss. editorumque librorum perturbata esset lectio. Nicolajum securi sunt editores Patavinii. Theologi ex variis codicibus, & exemplis sic. Hæc igitur iustitia causari non poterat per præcepta moralia, quæ sunt de actibus humanis, & (deest & cod. Alcan.) secundum hoc præcepta moralia iustificare non poterant, iustitiam causando. (In cod. cit. statim sequitur. Si vero accipiatur iustificatio pro executione iustitiæ.) Illa enim sacramenta veteris legis gratiam non conferebant, sicut conferunt sacramenta novæ legis, quæ propter hoc iustificare dicuntur. Si vero accipiatur iustificatio pro executione iustitiæ, sic omnia præcepta legis iustificabant; aliter tamen & aliter, &c. Cod. Venetus S. S. Joannis & Pauli. Hæc igitur iustitia causari non poterat per præcepta moralia, quæ sunt de actibus humanis, & similiter præcepta mobilia (lege moralia) iustificare non poterant, iustitiam causando. Si vero accipiatur iustificatio pro executione iustitiæ, sic præcepta moralia iustificabant, in quantum continebant id quod est secundum se iustum. Sed sacramenta illa veteris legis gratiam non conferebant, sicut conferunt sacramenta novæ legis, quæ propter hoc iustificare dicuntur. Si vero accipiatur iustificatio pro executione iustitiæ, sic omnia præcepta legis iustificabant, aliter tamen & aliter. Alii codices eandem præter propter lectionem exhibent. Edit. Rom. Hæc igitur iustitia causari non poterat per præcepta moralia, quæ sunt de actibus humanis; & secundum hoc præcepta moralia iustificare non poterant iustitiam causando, &c. ut in cod. Venet. (b) *Al.* exhibent. (c) *Ita cod. pasim, & editi. Cod. Alcan. & solum.* (d) *Ita cod. Venet. cum aliis nonnullis, & editi. Rom. Al. deest vel in generali. Nicolajus: secundum se iustum etiam in speciali.**

Præcepta vero judicialia pertinebant ad iustitiam specialem, quæ consistit circa contractus humanæ vitæ, qui sunt inter homines ad invicem.

Ad primum ergo dicendum, quod Apostolus accipit ibi iustificationem pro executione iustitiæ.

Ad secundum dicendum, quod homo faciens præcepta legis dicitur vivere in eis, quia non incurbat poenam mortis, quam lex transgressoribus infligebat: in quo sensu inducit hoc Apostolus ad Gal. 111.

Ad tertium dicendum, quod præcepta legis humanæ iustitiam iustitiæ acquisita de qua non queritur ad presens, sed solum de iustitia quæ est apud Deum.

QUÆSTIO CI.

De præceptis ceremonialibus secundum se, in quatuor articulos divisa.

Consequenter considerandum est de præceptis ceremonialibus: & primo de ipsis secundum se; secundo de causa eorum; tertio de duratione ipsorum.

Circa primum queruntur quatuor.

Primo, quæ sit ratio præceptorum ceremonialium.

Secundo, utrum sint figuralia.

Tertio, utrum deberint esse multa.

Quarto, de distinctione ipsorum.

AR-

ARTICULUS I. 542

Utrum ratio præceptorum ceremonialium in hoc consistat quod pertinent ad cultum Dei.

Sup. quest. xcix. art. 3. & inf. quest. civ. art. 1. & quest. cviii. art. 2. cor. & 2. quest. cxxii. art. 1. ad 2. & quodl. 11. art. 8. corp. & quodl. 14. art. 13.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod ratio præceptorum ceremonialium non in hoc consistat quod pertinent ad cultum Dei. In lege enim veteri dantur Judæis quedam præcepta de abstinentia ciborum, ut patet Levit. xi. & etiam de abstinentia ab aliquibus vestimentis, secundum illud Levit. xix. 19. *Veste que ex duobus texta est, non indueris: & iterum quod præcipitur Num. xv. 38. Ut faciant sibi simbrias per angulos palliorum.* Sed huiusmodi non sunt præcepta moralia, quia non manent in nova lege; nec etiam judicialia, quia non pertinent ad iudicium faciendum inter homines. Ergo sunt ceremonialia. Sed in nullo pertinere videntur ad cultum Dei. Ergo non est ceremonialium præceptorum ratio quod pertineat ad cultum Dei.

2. Præterea. Dicunt quidam, quod præcepta ceremonialia dicuntur illa quæ pertinent ad solemnitates, quasi dicerentur a ceteris, qui in solemnitatibus accenduntur. Sed multa alia sunt pertinentia ad cultum Dei præter solemnitates. Ergo videtur quod legis præcepta ceremonialia non ea ratione dicantur, quia pertinent ad cultum Dei.

3. Præterea. Secundum quosdam præcepta ceremonialia dicuntur quasi normæ, id est regulæ salutis: nam *kaire* in græco idem est quod *salvo*. Sed omnia præcepta legis sunt regulæ salutis, & non solum illa quæ pertinent ad Dei cultum. Ergo non solum illa præcepta dicuntur ceremonialia quæ pertinent ad cultum Dei.

4. Præterea. Rabbi Moyses dicit (Lib. Dux errant. cap. xxviii. & xxviii.) quod præcepta ceremonialia dicuntur quorum ratio non est manifestata. Sed multa pertinentia ad cultum Dei habent rationem manifestam, sicut Sabbati observatio, & celebratio Phasæ, Scenopœiæ, & multorum aliorum, quorum ratio assignatur in lege. Ergo ceremonialia non sunt quæ pertinent ad cultum Dei.

Sed contra est quod dicitur Exod. xviii. 19. *Esto populo in bis que ad Deum pertinent. & ostendatque populo ceremonias, & ritum colendi.*

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (quest. xcix. art. 4.) ceremonialia præcepta determinat præcepta moralia in ordine ad Deum, sicut judicialia determinat præcepta moralia in ordine ad proximum. Ho-

mo autem ordinatur ad Deum per debitorum cultum: & ideo ceremonialia proprie dicuntur quæ ad cultum Dei pertinent.

Ratio autem huius nominis posita est supra (quest. xcix. art. 3.) ubi præcepta ceremonialia ab aliis sunt distincta.

Ad primum ergo dicendum, quod ad cultum Dei pertinent non solum sacrificia, & alia huiusmodi, quæ immediate ad Deum ordinari videntur, sed etiam debita præparatio colentium Deum ad cultum ipsius; sicut etiam in aliis quæcumque sunt præparatoria ad finem, cadunt sub scientia quæ est de fine. Huiusmodi autem præcepta, quæ dantur in lege de vestibus, & cibis colentium Deum, & aliis huiusmodi, pertinent ad quandam præparationem ipsorum ministrantium, ut sint idonei ad cultum Dei; sicut etiam specialibus observantiis aliqui utuntur qui sunt in ministerio Regis; unde etiam sub præceptis ceremonialibus continentur.

Ad secundum dicendum, quod illa expositio nominis non videtur esse multum conveniens; præsertim cum non multum inveniatur in lege quod in solemnitatibus cerei accenduntur; sed in ipso etiam candelabro lucernæ cum oleo olivarum præparabantur, ut patet Lev. xxiv.

Nihilominus tamen potest dici, quod in solemnitatibus omnia alia quæ pertinent ad cultum Dei, diligentius observabantur: & secundum hoc in observatione solemnitatum omnia ceremonialia includuntur.

Ad tertium dicendum, quod nec illa expositio nominis videtur esse multum conveniens: nomen enim ceremoniæ non est Græcum, sed Latinum.

Potest dici tamen, quod cum salus hominis sit à Deo, præcipue illa præcepta videntur esse salutis regulæ quæ hominem ordinant ad Deum; & sic ceremonialia dicuntur quæ ad cultum Dei pertinent.

Ad quartum dicendum, quod illa ratio ceremonialium est quodammodo probabilis: non quia ex eo dicantur ceremonialia, quia eorum ratio non est manifesta; sed hoc est quoddam consequens: quia enim præcepta ad cultum Dei pertinentia oportet esse figuralia, ut infra dicitur (art. seq.) unde est quod eorum ratio non est adeo manifesta.

ARTICULUS II. 543

Utrum precepta ceremonialia sint figuralia.

Inf. quæst. ciii. art. 1. cor. & quæst. civ. art. 2. & locis ibi citis.

AD secundum sic proceditur. Videtur quod precepta ceremonialia non sint figuralia. Pertinet enim ad officium cuiuslibet doctoris ut sic pronuntiet ut de facili intelligi possit, sicut Augustinus dicit in iv. de doctr. christi. (cap. xv. & x.) & hoc maxime videtur esse necessarium in legis latone: quia precepta legis populo proponuntur: unde lex debet esse manifesta, ut Isidorus dicit (Lib. V. Etym. cap. xx1.) Si igitur precepta ceremonialia data sunt in aliquis rei figuram, videtur inconuenienter tradidisse huiusmodi precepta Moyses, non exponens quid figurarent.

2. Præterea. Ea que in cultum Dei aguntur, maxime debent honestatem habere. Sed facere aliqua facta ad aliqua representanda, videtur esse theatrium, siue poeticum: in theatris enim representantur olim per aliqua que ibi gerebantur, quadam aliorum facta. Ergo videtur quod huiusmodi non debeant fieri ad cultum Dei. Sed ceremonialia ordinantur ad cultum Dei, ut dictum est (art. præc.) Ergo ceremonialia non debent esse figuralia.

3. Præterea. Augustinus dicit in Enchir. (cap. 111.) quod Deus maxime colitur fide, spe, & caritate. Sed precepta que dantur de fide, spe, & caritate, non sunt figuralia. Ergo precepta ceremonialia non debent esse figuralia.

4. Præterea. Dominus dicit Joan. iv. 24. Spiritus est Deus & eos qui adorant eum, in spiritu, & veritate adorare oportet. Sed figura non est ipsa veritas; immo contra se invicem dividuntur. Ergo ceremonialia, que pertinent ad cultum Dei, non debent esse figuralia.

Sed contra est quod Apostolus dicit ad Colos. 11. 16. Nemo iudicat vos in cibo, aut in potu, aut in parte diei, festi, aut neomentia, aut sabbatorum, que sunt umbra futurorum.

Respondetur dicendum, quod sicut jam dictum est (art. præc.) Præcepta ceremonialia dicuntur que ordinantur ad cultum Dei. Est autem duplex cultus Dei, interior, & exterior. Cum enim homo sit compositus ex anima, & corpore, utrumque debet applicari ad colendum Deum, ut scilicet anima colat interiori cultu, & corpus exteriori: unde dicitur in Psalmo lxxx1. 3. Cor meum, & caro mea exultaverunt in Deum vivum. Et sicut corpus ordinatur in Deum per animam, ita cul-

tus exterior ordinatur ad interiorum cultum. Conditur autem interior cultus in hoc quod anima coniungatur Deo per intellectum, & affectum. Et ideo secundum quod diversimode intellectus, & affectus colentis Deum Deo recte coniungitur, secundum hoc diversimode exteriores actus hominis ad cultum Dei applicantur.

In statu enim futuræ beatitudinis intellectus humanus ipsam divinam veritatem in se ipsa intrabit: & ideo exterior cultus non consistet in aliqua figura, sed solum in laude Dei, que procedit ex interiori cognitione, & affectione, secundum illud Isa. 11. 3. Gaudium, & letitia inveniuntur in ea, gratiarum actio, & vox laudis.

In statu autem presentis vite non possimus divinam veritatem in se ipsa intrare; sed oportet quod radius divine veritatis nobis illucescat sub aliquibus sensibilibus figuris: sicut Dionysius dicit 1. cap. cæl. Hier. (circa med.) diversimode tamen secundum diversum statum cognitionis humane. In veteri enim lege neque ipsa divina veritas in se ipsa manifesta erat, neque etiam adhuc propalata erat via ad hoc perveniendi, sicut Apostolus dicit ad Heb. ix. Et ideo oportebat exteriorum cultum veteris legis non solum esse figurativum futuræ veritatis manifestandæ in patria, sed etiam figurativum Christi, qui est via ducens ad illam patriæ veritatem.

Sed in statu novæ legis hæc via jam est revelata. Unde hanc præfigurari non oportet sicut futuram, sed commemorari oportet per modum præteriti, vel presentis; sed solum oportet præfigurari futuram veritatem gloriæ nondum revelatam: & hoc est quod Apostolus dicit ad Heb. x. 1. Umbram habet lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum. Umbra enim minus est quam imago, tanquam imago pertinet ad novam legem, umbra vero ad veterem.

Ad primum ergo dicendum, quod divina non sunt revelanda hominibus nisi secundum eorum capacitatem: alioquin daretur eis precipitii materia, dum contemnerent que capere non possent. Et ideo utilis fuit ut sub quadam figurarum velamine divina mysteria rudi populo traderentur; ut sic saltem ea implicite cognoscerent, dum illis figuris deservirent ad honorem Dei.

Ad secundum dicendum, quod, sicut poetica non capiuntur à ratione humana propter defectum veritatis qui est in eis; ita etiam ratio humana perfecte capere non potest divina propter excellentem ipsorum veritatem: & ideo utrobique opus est representatione per sensibiles figuras.

Ad tertium dicendum, quod Augustinus ibi loquitur de cultu interiori; ad quem tam-

ARTICULUS III. 544

Utrum deberint esse multa ceremonialia precepta.

IV. dist. 1. quæst. 1. art. 5. & quæst. 2. ad 2. & Rom. v. lect. 6.

AD tertium sic proceditur. Videtur quod non deberint esse multa ceremonialia precepta. Ea enim que sunt ad finem, debent esse fini proportionata. Sed ceremonialia precepta, sicut dictum est (art. 1. & 2. præced.) ordinantur ad cultum Dei, & in figuram Christi. Est autem unus Deus, à quo omnia, & unus Dominus Jesus Christus, per quem omnia, ut dicitur I. Corint. viii. 6. Ergo ceremonialia non deberint multiplicari.

2. Præterea. Multitudo ceremonialium preceptorum transgressionis erat occasio, secundum illud quod dicit Petrus Act. xv. 10. Quid tentatis Deum, imponere iugum super cervicem discipulorum, quod neque nos, neque patres nostri portare potuimus? Sed transgressio divinorum preceptorum contrariatur humane salutis. Cum igitur lex omnis debeat salutem congruere hominum, ut Isidorus dicit (Lib. V. Etymol. cap. 111.) videtur quod non deberint multa precepta ceremonialia dari.

3. Præterea. Præcepta ceremonialia pertinebant ad cultum Dei exteriorum, & corporalem, ut dictum est (art. præced.) Sed huiusmodi cultum corporalem lex debebat diminueri: quia ordinabat ad Christum, qui docuit homines Deum colere in spiritu, & veritate, ut habetur Joann. iv. Non ergo deberunt multa precepta ceremonialia dari.

Sed contra est quod dicitur Osee viii. 12. Scribam ei multiplices leges meas: & Job xi. 6. Ut ostenderet tibi secreta sapientiæ, quod multiplex sit lex eius.

Respondetur dicendum, quod, sicut supra dictum est (quæst. xc. art. 2. & 3. & quæst. cxvi. art. 1.) omnis lex alicui populo datur. In populo autem duo genera hominum continentur: quidam prout ad malum, qui sunt per precepta legis coercendi, ut supra dictum est (quæst. xciv. art. 1.) quidam habentes inclinationem ad bonum vel ex natura, vel ex consuetudine, vel etiam ex gratia; & tales sunt per legem preceptum intruendi, & in melius promovendi.

Quantum igitur ad utrumque genus hominum, expediebat precepta ceremonialia in

veteri lege multiplicari. Erant enim in illo populo aliqui ad idololatriam prout: & ideo necesse erat ut ab idololatriæ cultu per precepta ceremonialia revocarentur ad cultum Dei. Et quia multipliciter homines idololatriæ deserviebant, oportebat & contrario multa institui ad singula iteranda; & iterum multa talibus imponi, ut quasi oneratis ex his que ad cultum Dei impenderent, non vacaret idololatriæ deservire. Ex parte vero eorum qui erant prout ad bonum, etiam necessaria fuit multiplicatio ceremonialium preceptorum: tum quia per hoc diversimode mens eorum referebatur in Deum, & magis assidue: tum quia mysterium Christi, quod per huiusmodi ceremonialia figurabatur, multiplices utilitates attulit mundo; & multa circa ipsum confideranda erant, quæ oportuit per diversa ceremonialia figurari.

Ad primum ergo dicendum, quod quando id quod ordinatur ad finem, est sufficiens ad ducendum in finem, tunc sufficit unum ad unum finem; sicut una medicina sufficit, si sit efficax, quandoque ad sanitatem inducendam, & tunc non oportet multiplicari medicinam. Sed propter debilitatem, & imperfectionem eius quod est ad finem, oportet ea multiplicari; sicut multa adhibentur remedia infirmo, quando unum non sufficit ad sanandum. Ceremoniæ autem veteris legis invalidæ, & imperfectæ erant ad repræsentandum Christi mysterium, quod est superexcellens, & ad subjungendum mentes hominum Deo: unde Apostolus dicit ad Heb. vii. 18. Reprobatio si præcedentis mandati propter infirmitatem, & inutilitatem: nihil enim ad perfectum adduxit iter. Et ideo oportuit huiusmodi ceremonias multiplicari.

Ad secundum dicendum, quod sapientis legislatoris est minores transgressiones permittere, ut majores caveantur. Et ideo caveatur transgressio idololatriæ, & superbæ, que in Judæorum cordibus nasceretur, si omnia precepta legis impleverit, non propter hoc prætermisit Deus multa ceremonialia precepta tradere, quia de facili sumebant ex hoc transgrediendi occasionem.

Ad tertium dicendum, quod vetus lex in multis diminuit corporalem cultum: propter quod statuit, quod non in omni loco sacrificia offerrentur, neque à quibuslibet, & multa huiusmodi statuit ad diminutionem exterioris cultus, sicut etiam Rabbi Moyses Ægyptius dicit. Oportebat tamen non ita attenuare corporalem cultum Dei, ut homines ad cultum demum declinarent.

ARTICULUS IV. 545

Utrum cæremonia veteris legis convenienter dividatur in sacrificia, sacramenta, sacra, & observantia.

Colof. 11. lect. 4. princ.

AD quartum sic proceditur. Videtur quod cæremonie veteris legis inconvenienter dividantur in sacrificia, sacramenta, sacra, & observantia. Cæremonie enim veteris legis figurabant Christum. Sed hoc solum fiebat per sacrificia, per quæ figurabatur sacrificium quo Christus se obtulit oblationem, & hostiam Deo, ut dicitur ad Ephes. v. 2. Ergo sola sacrificia erant cæremonialia.

2. Præterea. Vetus lex ordinabatur ad novam. Sed in nova lege ipsum sacrificium est sacramentum altaris. Ergo in veteri lege non debuerunt distingui sacramenta contra sacrificia.

3. Præterea. Sacrum dicitur quod est Deo dicatum; secundum quem modum tabernaculum, & vasa ejus (a) sanctificari dicebantur. Sed omnia cæremonialia erant ordinata ad cultum Dei, ut dictum est (art. 1. hujus quæst.) Ergo cæremonialia omnia sacra erant. Non ergo una pars cæremonialium debet sacra nominari.

4. Præterea. Observantia ab observando dicitur. Sed omnia præcepta legis observari debebant: dicitur enim Deut. viii. 11. *Observa, & cave ne quando obliviscaris Domini Dei tui, & negligas mandata ejus, atque judicia, & cæremonias.* Non ergo observantia debent poni una pars cæremonialium.

5. Præterea. Solemnitates inter cæremonialia computantur, cum sint in umbram futuri, ut patet ad Coloss. 11. similiter etiam oblationes, & munera, ut patet per Apostolum ad Heb. 12. quæ tamen sub nullo horum contineri videntur. Ergo inconveniens est prædicha distinctio cæremonialium.

Sed contra est quod in veteri lege singula prædicha cæremonie vocantur. *Sacrificia* enim dicuntur cæremonia Num. xv. 24. *Offerat vitulum, & sacrificium ejus, ac libamenta, ut cæremonie postulant.* De sacramento etiam ordinis dicitur Lev. vii. 35. *Hec est unctio Aaron, & filiorum ejus in cæremonia.* De sacris etiam dicitur Exod. xxxviii. 21. *Hec sunt instrumenta tabernaculi testimonii in cæremonia Levitarum.* De observantia etiam dicitur III. Reg. 12. 6. *Si averſi fueritis non sequentes me, nec*

(a) Al. sacrificari. (b) Vulgata custodientes. (c) Al. sacramenta. (d) Ita cod. Alcan. cui concinit Tarrac. ex quo Garcia, & edit. Patav. ann. 1712. ubi tantum sed quædam erant sacra. Edit. Rom. quod sacra, aut sacrificia, & sacramenta erant. Nicolajus: quod etiam sacrificia, & sacramenta erant; sed quædam erant sacra. Edit. Patav. an. 1698. quod sacrificia, & sacramenta erant sacra, sed quædam erant sacra, &c.

(b) observantes cæremonias, quas proposui vobis.

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (art. 1. & 2. hujus quæst.) cæremonialia præcepta ordinantur ad cultum Dei, in quo quidem cultu considerari possunt, & ipse cultus, & colentes, & instrumenta colendi. Ipse autem cultus specialiter consistit in sacrificiis, quæ in Dei reverentiam offeruntur. Instrumenta autem colendi pertinent ad sacra, sicut est tabernaculum, & vasa, & alia hujusmodi. Ex parte autem colentium duo possunt considerari: scilicet eorum institutio ad cultum divinum, quod sit per quamdam consecrationem vel populi, vel ministrorum; & ad hoc pertinent sacramenta; & iterum eorum singularis conversatio, per quam distinguuntur ab his qui Deum non colunt; & ad hoc pertinent observantia, puta in cibis, & vestimentis, & aliis hujusmodi.

Ad primum ergo dicendum, quod sacrificia offerri oportebat in aliquibus locis, & per aliquos homines: & totum hoc ad cultum Dei pertinet. Unde sicut per sacrificia significatur Christus immolatus; ita etiam per sacramenta, & sacra novæ legis; & per eorum observantia figurabatur conversatio populi novæ legis: quæ omnia ad Christum pertinent.

Ad secundum dicendum, quod sacrificium novæ legis, idest Eucharistia, continet ipsum Christum, qui est sanctificationis auctor. *Sanctificavit enim per suum sanguinem populum,* ut dicitur ad Hebr. ult. 12. Et ideo hoc sacrificium etiam sacramentum est. Sed (c) sacrificia veteris legis non continebant Christum, sed ipsum figurabant; & ideo non dicuntur sacramenta. Sed ad hoc designandum scilicet erant quædam sacramenta in veteri lege, quæ erant figuræ futuræ consecrationis; quævis etiam quibusdam consecrationibus quædam sacrificia adjungerentur.

Ad tertium dicendum, (d) quod etiam sacrificia, & sacramenta erant sacra; sed quædam erant quæ erant sacra, utpote ad cultum Dei dicata, nec tamen erant sacrificia, nec sacramenta: & ideo retinebant sibi commune nomen *sacrorum.*

Ad quartum dicendum, quod ea quæ pertinebant ad conversationem populi Deum colentis, retinebant sibi commune nomen *observantiarum*, inquantum à præmissis deficient. Non enim dicebantur *sacra*, quia non habebant immediatum respectum ad cultum Dei, sicut tabernaculum, & vasa ejus; sed per

per quamdam consequentiam erant cæremonialia, inquantum pertinebant ad quamdam idoneitatem populi colentis Deum.

Ad quintum dicendum, quod sicut sacrificia offerbantur in determinato loco, ita etiam offerbantur in determinatis temporibus. Unde etiam solemnitates inter sacra computari videntur. Oblationes autem, & munera computantur cum sacrificiis, quia Deo offerbantur. Unde Apostolus dicit ad Heb. v. 1. *Omnia Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his quæ sunt ad Deum ut, offerat dona, & sacrificia pro peccatis.*

QUÆSTIO CII.

De cæremonialium præceptorum causis.

in sex articulis divisa.

DEinde considerandum est de causis cæremonialium præceptorum: & circa hoc queruntur sex.

Primo, utrum præcepta cæremonialia habeant causam.

Secundo, utrum habeant causam litteralem, vel solum figuralem.

Tertio, de causis sacrificiorum.

Quarto, de causis sacrorum.

Quinto, de causis Sacramentorum.

Sexto, de causis observantiarum.

ARTICULUS I.

546

Utrum cæremonialia præcepta habeant causam.

Rom. vi. lect. 2.

AD primum sic proceditur. Videtur quod cæremonialia præcepta non habeant causam. Quia super illud Ephes. 11. *Legem mandatorum decretis evacuans,* dicit Glossa (interl.) idest evacuans legem veterem quantum ad carnales observantias, decretis, idest præceptis evangelicis, quæ ex ratione sunt. Sed si observantia veteris legis ex ratione erant, frustra evaquantur per rationalia decreta novæ legis. Non ergo cæremoniales observantia veteris legis habebant aliquam rationem.

2. Præterea. Vetus lex successit legi naturæ. Sed in lege naturæ fuit aliquod præceptum quod nullam rationem habebat, nisi ut hominis obedientia probaretur, sicut Augustinus dicit VIII. super Genes. ad lit. (cap. vi. & xiii.) de prohibitione ligni vitæ. Ergo etiam in veteri lege aliqua præcepta danda erant in quibus hominis obedientia probaretur, quæ de se nullam rationem haberent.

3. Præterea. Opera hominis dicuntur moralia, secundum quod sunt à ratione. Si igitur cæremonialium præceptorum sit aliqua ratio, non sunt moralia.

S. Thom. Op. Tom. II.

(2) Ita vsi. & editi passim. Cod. Alcan. ligni vitæ, ut est in objectione.

tio, non differret à moralibus præceptis. Videtur ergo quod cæremonialia præcepta non habeant aliquam causam, ratio enim præcepti ex aliqua causa sumitur.

Sed contra est quod dicitur in Psalm. xviii.

9. *Præceptum Domini lucidum, illuminans oculos.* Sed cæremonialia sunt præcepta Dei. Ergo sunt lucida: quod non esset, nisi haberent rationabilem causam.

Respondeo dicendum, quod cum sapientis sit ordinare, secundum Philosophum in I. Methap. (cap. 11. à princ.) ea quæ ex divina sapientia procedunt, oportet esse ordinata, ut Apostolus dicit ad Rom. xiii. Ad hoc autem quod aliqua sint ordinata, duo requiruntur. Primo quidem quod aliqua ordinantur ad debitum finem, qui est principium totius ordinis in rebus agendis: ea enim quæ casu eveniunt, præter intentionem finis, vel quæ non serio sunt, sed ludo, dicimus esse inordinata.

Secundo oportet quod id quod est ad finem, sit proportionatum fini: & ex hoc sequitur quod ratio eorum quæ sunt ad finem, sumitur ex fine; sicut ratio dispositionis serræ sumitur ex sectione, quæ est finis ejus, ut dicitur in II. Phys. (text. 88.)

Manifestum est autem quod præcepta cæremonialia, sicut & omnia alia præcepta legis, sunt ex divina sapientia instituta: unde dicitur Deuter. iv. 6. *Hæc est sapientia vestra, & intellectus coram populis.* Unde necesse est dicere, quod præcepta cæremonialia sint ordinata ad aliquem finem, ex quo eorum rationabiles causæ assignari possint.

Ad primum ergo dicendum, quod observantia veteris legis possunt dici sine ratione quantum ad hoc quod ipsa facta in sui natura rationem non habebant, puta quod vestis non conficeretur ex lana, & lino. Poterant tamen habere rationem ex ordine ad aliud, inquantum scilicet vel aliquid per hoc figurabatur, vel aliquid excluderetur. Sed decreta novæ legis, quæ præcipue consistunt in fide, & dilectione Dei, ex ipsa natura actus rationalia sunt.

Ad secundum dicendum, quod prohibitio (a) ligni scientiæ boni, & mali non fuit propter hoc quod illud lignum esset naturaliter malum; sed tamen ipsa prohibitio habuit aliquam rationem ex ordine ad aliud, inquantum scilicet per hoc aliquid figurabatur: & sic etiam cæremonialia præcepta veteris legis habent rationem in ordine ad aliud.

Ad tertium dicendum, quod præcepta moralia secundum suam naturam habent rationabiles causas, sicut *Non occides, Non fur-tum facies.* Sed præcepta cæremonialia habent

ppp

12.